

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มีผลกระทบต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ลำดับหัวข้อได้ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารการศึกษา
2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน
3. สารสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเอกชน
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของพระราชบัญญัติการศึกษาที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

1. การบริหารการศึกษา

นักบริหารและนักวิชาการได้ให้ความหมายการบริหารและการบริหารการศึกษาไว้หลายทัศนะต่าง ๆ กัน โดยสรุปดังเช่น

ไซมอน (Simon, 1996 : 1) กล่าวว่า การบริหารคือศิลปะในการทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ใต้การปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน (ภิญโญ สาธร, 2514:7) มีการร่วมมือกันทำงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปโดยมีวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน (นิพนธ์ กิनावงศ์, 2526 : 3) ในการทำงานนั้นจะต้องมีผู้บริหารมีกระบวนการวางแผน มีการจัดองค์การ มีการสั่งการ และมีการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกในองค์การให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในงานขององค์การสำเร็จ และบรรลุเป้าหมายที่องค์การกำหนดไว้ (สมยศ นาวิการ, 2525 : 4)

วัตถุประสงค์ทางการบริหารอาจมีหนึ่งอย่างหรือหลายอย่าง โดยมีเทคนิคการบริหารหรือวิธีการบริหารที่เหมาะสม การบริหารเป็นภาระหน้าที่ของบุคคลหนึ่งปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การและประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการอาศัยบุคคลใน องค์การช่วยกันทำให้เกิดผลสำเร็จ (ซงชัย สันติวงศ์, 2533 : 10) ซึ่งอาจต้องใช้อำนาจหน้าที่ในกระบวนการบริหาร ตลอดจนการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือคาดว่าจะมีการจัดการดำเนินงานองค์การ สถาบัน หรือหน่วยงานนั้นให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ (พนัส หันนาคินทร์, 2524 : 5)

สำหรับการบริหารการศึกษาได้มีผู้ให้ความเห็นไว้หลายท่าน ดังนี้ ฮิวส์ (Hughes, 1958 : 26) ให้ความหมายของการศึกษาว่าเป็นการปฏิบัติงานและภาระหน้าที่ที่ต้องกระทำเพื่อยำนวยความสะดวกให้กับงานการสอนนักเรียนที่เข้ามารับการศึกษาในสถานศึกษา กูด (Good, 1973 : 14) ให้ความเห็นที่ขยายออกไปครอบคลุมถึงการวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการเกี่ยวกับงานของโรงเรียน (สมบูรณ์ พรรณาภพ, 2521 : 9) กล่าวเพิ่มเติมว่าการดำเนินการต่างๆ นั้นเป็นหน้าที่ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเพื่อให้มีค่านิยมในแนวทางที่สังคมคาดหวัง (นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์, 2527 : 3)

ธีรวุฒิ ประทุมพรรัตน์ (2529 : 5) มีความเห็นว่าการบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันกระทำเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยการใช้ทรัพยากรการบริหารทั้งคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในขณะที่ สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529 : 3) กับ ภิญโญ สาธร (2526 : 10) ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพ ให้ความเห็นเพิ่มเติมถึงวิธีการบริหารว่า การศึกษานั้นเป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการหรือการให้บริการ ด้านการปกครอง การเรียนการสอน และด้านการปรับปรุงแก้ไข เกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ของสังคม (เมธี ปิณฑานนท์, 2525 : 2)

จากความหมายที่อ้างถึงข้างต้นนั้นสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาเป็นการดำเนินการของคณะบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้เจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตามที่สังคมต้องการ และนอกจากนั้นยังต้องใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วย โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติภารกิจดังกล่าวนี้โดยตรง จึงต้องคำนึงถึงการบริหารโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ดังกล่าว

2.1 การจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 4 - 5) เอกชนได้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษามานานแล้ว นับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย โดยใช้วัด วัง บ้าน เป็นสถานศึกษา โดยมีพระภิกษุหรือเจ้านายในราชตระกูลเป็นผู้สอน จนถึงรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยาได้มีคณะมิชชันนารีชาวฝรั่งเศสเข้ามาเผยแพรศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก และได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต จัดตั้งโรงเรียนขึ้น เพื่อเผยแพรศาสนา ขณะเดียวกันก็สอนวิชาการแบบยุโรป du ดาราศาสตร์ การก่อสร้าง เป็นต้น เรียกกันโดยทั่วไปว่า “โรงเรียนสามเณร” นับเป็นการจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์เป็นครั้งแรก ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้มีคณะมิชชันนารีชาวอเมริกันเข้ามาเผยแพรศาสนาอีกครั้งหนึ่งทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์กลับฟื้นฟูกิ่ง ในระยะนี้ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กชายเด็กหญิง โดยคณะมิชชันนารีและคนไทยในเขตมหานครและหัวเมือง เรียกว่าโรงเรียนเซนต์คัทธี โรงเรียนนี้เป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไป เพราะได้นำวิทยาการสมัยใหม่หลายประการ มาดำเนินการจัดการเรียนการสอน และได้แสดงผลงานจนเป็นที่ประจักษ์แก่สายตาประชาชน ต่อมาโรงเรียนเซนต์คัทธีได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนบุคคล อัสในในความควบคุมดูแลตรวจตราของกระทรวงธรรมการ

ในปี W.R.2461 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เป็นครั้งแรก และได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของประเทศตลอดมา ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลคณะต่างๆ ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเอกชนมากขึ้น จึงได้กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายรัฐธรรมนูญ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งคำแถลงนโยบายของรัฐบาล โดยจะส่งเสริมสนับสนุน และเปิดโอกาสให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้อยู่ใต้การควบคุมดูแลของรัฐ ภารกิจดำเนินงานได้เริ่มมีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน ใญ่การออกระเบียบการอุดหนุนโรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช 2479 เป็นครั้งแรกและในปี พ.ศ.2480 ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการนี้ให้แก่โรงเรียนราษฎร์ปีละครั้ง โดยกำหนดให้ผู้จัดการหรือครูใหญ่นำไปใช้ดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพดี นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมฐานะของโรงเรียนด้วย การรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนราษฎร์เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2497 ต่อมาในปี พ.ศ.2512 ก็ได้ตราพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนเพื่อจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและในปี พ.ศ.2515 ได้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้น ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการโรงเรียนราษฎร์ให้ได้มาตรฐานและอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมในปี พ.ศ.2518 ได้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2518 เพื่อแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2497 และในปัจจุบันนี้ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนแล้ว และประกาศพระราชบัญญัติสถาบันศึกษาเอกชนขึ้นแทนในปี พ.ศ.2522 เนื่องจากมีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนขึ้นดูแลและรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการโรงเรียนราษฎร์

ดังนั้นโรงเรียนราษฎร์จึงได้ชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สถานศึกษาเอกชน แต่ในปัจจุบันโดยทั่วไปก็ยังคงเรียกว่าโรงเรียนราษฎร์

จากการที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า ภาคเอกชนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษาในระบบของเมืองไทยและมีบทบาทในการจัดการศึกษาควบคู่กับการจัดการศึกษาของรัฐมาโดยตลอด แม้ว่าในช่วงแรกกลุ่มเอกชนที่เข้ามาจัดการศึกษาเป็นกลุ่มศาสนาที่มุ่งจะเผยแพร่ศาสนาก็ตาม แต่ในระยะหลังจนถึงปัจจุบัน กลุ่มเอกชนที่เข้ามาจัดการศึกษาเป็นบุคคลทั่วไปที่สนใจมาลงทุน และดำเนินการในเชิงธุรกิจมากกว่าการมีกุศลเจตนา และกลุ่มเป้าหมายที่จะให้บริการการศึกษาก็เปิดกว้าง ครอบคลุมถึงประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน จึงทำให้การศึกษาของเอกชนได้มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนต่าง ๆ หลายประการ อาทิบทบาทในการช่วยจัดการศึกษาทดแทนในส่วนที่รัฐจัด ไม่มีบทบาทในการช่วยอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนในฐานะโรงเรียนใกล้บ้านในระดับต่าง ๆ และเป็น ผู้นำความรู้ด้านวิทยาการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้โรงเรียนเอกชนบางโรงก็สามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพพิเศษ จนเป็นผู้นำหรือตัวอย่างให้แก่รัฐได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจึงจะต้องปรับปรุงให้มีงานหลัก 2 งาน คือ

- 1) การส่งเสริมและสนับสนุนที่ควรจูงใจ สามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจนให้เป็นสำนักงานส่งเสริมการลงทุนการศึกษา
- 2) การดูแลมาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนเพื่อให้การจัดการศึกษาเอกชนเป็นที่ยอมรับเพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ผู้รับบริการ

สำหรับการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบขณะนี้ได้ตั้งคณะทำงานแก้ไข พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 ให้ลดบทบาทการควบคุม แต่ให้โรงเรียนมีกลไกควบคุมดูแลตนเอง

2.2 การบริหารงานโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาระบบวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติรวมทั้งจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชนตามที่กฎหมายบัญญัติและให้ความคุ้มครองการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้นจึง

สมควรมีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการ การศึกษาอบรม ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว

ในระบบบริหารการศึกษาของไทย งานบริหารโรงเรียนมักจะมีหมายถึงงานในหน้าที่ของ ครูใหญ่ การจำแนกประเภทของงานบริหารโรงเรียน จึงมักจะจำแนกตามโครงสร้างการจัด องค์การโรงเรียน โดยได้จำแนกงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 3 ประเภท (พนัส หันนาคินทร์, 2526 ก : 49 - 51) คือ

1) การบริหารงานด้านวิชาการ ได้แก่ งานในด้านการบริหารงานบุคลากรทางการสอน การบริหารด้านหลักสูตร ตารางสอน แบบเรียน และการประเมินผลการศึกษา

2) การบริหารงานด้านบริการนักเรียน กล่าวถึง การจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดบริการ และแนะ การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน รวมทั้งการจัดบริการด้านอื่น ๆ เช่น การบริการ สุขภาพนักเรียน การบริการอาหารกลางวัน เป็นต้น

3) การบริหารงานด้านธุรการ กล่าวถึง งานธุรการด้านต่าง ๆ เช่น งานสารบรรณ งานการเงิน งานพัสดุครุภัณฑ์ งานดูแลรักษาอาคารสถานที่ เป็นต้น

การบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในโรงเรียน เพื่อบริการทางการ **An** ษาแก่สมาชิกให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรมและคุณธรรมต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ การบริหารโรงเรียนมีขอบเขตการปฏิบัติงานตาม หน้าที่ความรับผิดชอบของโรงเรียน อันได้แก่ การบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมให้ บรรลุดมมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ (สมบูรณ์ พรหมภาพ, 2521 : 8) โดยต้องใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาตามความมุ่งหมายของหลักสูตร (สงวน สุทธิเลิศอรุณ, 2529 : 113) และกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามระเบียบที่ กำหนดไว้ (นิพนธ์ กิณาวงศ์, 2526 : 12)

จากความหมายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียนเป็นการ ดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาตามความมุ่งหมายของ หลักสูตร โดยมีการใช้ทรัพยากรการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการจัดการอย่าง เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

องค์ประกอบของงานการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารต้องดำเนินการมี 4 ด้านคือ งานวิชาการ งานอาคารและบริเวณ งานการปกครองและกิจกรรมต่าง ๆ และงานธุรการ และ ภารกิจของโรงเรียน (สุภรณ์ ประดับแก้ว, 2513 : 601)

เสรี เจริญศิริ (2514 : 9 - 28) เห็นว่า งานที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบมี 4 งานคือ งานด้านสถานที่และอุปกรณ์ งานด้านการบริหารโรงเรียน งานด้านการเรียนการสอน งานด้านการจัดบริการและความร่วมมือกับชุมชน สำหรับ ปรีดา เชื้อตระกูล (2518 : 22) เห็นว่า

งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาลในภาคกลาง ที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติมี 5 ประการ คือ งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานบริหารวิชาการ งานบริการบุคคล งานบริหารกิจการนักเรียน และงานบริหารธุรการ

วิทยา บุญสม (2521 : 53) เมธี ปิรันธานนท์ (2525 : 50) หวน พิณพัทธ์ (2528 : 40) เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2528 : 1) และนพพงษ์ บุญจิตราตุลย์ (2522 : 8) มีความเห็นในทำนองที่คล้ายกันว่า งานการบริหารโรงเรียนมีองค์ประกอบในลักษณะดังต่อไปนี้ คือ งานด้านหลักสูตรและการสอนหรืองานวิชาการ งานด้านบริหารบุคคล งานด้านอาคารสถานที่ งานด้านบริหารกิจการนักเรียน งานด้านธุรการ รวมถึงการบริหารเกี่ยวกับการเงินและงบประมาณ และงานด้านสัมพันธ์กับชุมชน

สำหรับการบริหารงานโรงเรียนเอกชนนั้น สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน (2531 ก : 1) ได้ให้แนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ 6 ด้าน คือ การจัดทำแผนบริหารโรงเรียน การบริหารงานการเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานกิจการนักเรียน การนิเทศภายใน และงานเกี่ยวกับคณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน

จากทัศนะและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการบริหารโรงเรียนข้างต้นจะเห็นว่าการจัดการบริหารโรงเรียนหมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาตามความมุ่งหมายของหลักสูตร โดยมีการใช้ทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการจัดการอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ลักษณะงานมีหลายด้าน อาจมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน โดยสรุปแล้วมีความเห็นสอดคล้องกันว่าเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติคือ งานที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่หลักสูตรกำหนด และที่ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญตรงตามหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษามากที่สุดก็คือ งานวิชาการหรืองานการเรียนการสอน

จะเห็นว่าจากการศึกษาค้นคว้า การจัดจำนวนขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียนแล้วมีส่วนใหญ่ที่คล้ายคลึงกัน และมีส่วนย่อยในรายละเอียดที่ต่างกันออกไป จำแนกได้เป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานด้านวิชาการ
2. การบริหารงานด้านบุคลากร
3. การบริการงานด้านธุรการ การเงิน และพัสดุ
4. การบริหารงานด้านอาคารสถานที่
5. การบริหารงานด้านกิจการนักเรียน
6. การสร้างงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

สรุปได้ว่าการบริหารโรงเรียน เป็นเรื่องที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อมวลมนุษยย์ในโลก มนุษย์จะอยู่กันได้ด้วยดีจะต้องมีการศึกษาที่ดี การศึกษาจะดีได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของ การจัดการของผู้บริหารที่จะเข้าใจในหลักการและทฤษฎีทางบริหาร สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ สิ่งที่สำคัญและเป็นหัวใจของการทำงานคืออย่างหนึ่งก็คือ ผู้บริหารต้องทราบว่า ตัวเองจะต้องทำอะไรบ้าง หลังจากที่รู้ว่าจะต้องทำอะไร นั่นคืองานในหน้าที่บริหารโรงเรียนซึ่ง ใช้บริหารสถานศึกษาทั้งที่อยู่ในระบบโรงเรียน และไม่อยู่ในระบบโรงเรียน

การบริหารการศึกษาเป็นการบริหารประเภทหนึ่งช่วยให้กลุ่มบุคคลร่วมกันทำภารกิจให้ บรรลุตาม เป้าหมาย (พนัส หันนาคินทร์, 2513 : 52) และการบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และ ศิลปะเพื่อนำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารศึกษานั้นเป็นกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วม กันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกด้าน เพื่อค่านิยมตรงกับความต้องการทางสังคม การบริหารการศึกษาจึงเป็นการดำเนินการของบุคคลหรือคณะบุคคล เพื่อพัฒนาสมาชิก ของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และโรงเรียนเอกชน ประเภทอาชีวศึกษา ก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมในการจัดการศึกษาให้กับสมาชิกของสังคม เพื่อให้ เกิดความสามารถในการประกอบอาชีพ อันเป็นแรงงานที่สำคัญยิ่ง เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้า ของประเทศ การนำเทคโนโลยีทันสมัยทำให้ความต้องการผู้มีความสามารถ และความชำนาญ งานมีเพิ่มขึ้นทุกขณะ การบริหารการศึกษาของเอกชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้นอยู่ภายใต้ การควบคุมดูแลของรัฐ โดยให้การสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อให้โรงเรียนมีรายได้พอที่จะนำไป ปรับปรุง โรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสูง สามารถดำรงโรงเรียนให้อยู่ได้ด้วยรายได้ของตนเอง

ในอดีตโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ดำเนินงานอยู่ในความควบคุมดูแลจากกองโรงเรียนอาชีวศึกษา ดังนั้น การบริหารโรงเรียน ประเภทอาชีวศึกษา จึงเกี่ยวข้องกับกรจัดการอาชีวศึกษา ซึ่งกรมอาชีวศึกษา (2533 : 6 - 8) ได้วางนโยบายไว้ 13 ข้อ ในแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ขยายการศึกษาระดับวิชาชีพ และการบริการฝึกอาชีพให้กว้างขวางสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
2. เร่งรัดพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นกระบวนการที่ครบวงจร
3. ปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของหลักสูตรและปัจจัยการอาชีวศึกษาทั้งในด้านสื่อสาร การเรียนการสอน ครุภัณฑ์ เครื่องจักร เครื่องมือ และอาคารสถานที่
4. ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพ ผู้บริหาร ครูประจำการ ทั้งในด้านจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี

5. ปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษาให้มีความเชื่อมโยงกันระหว่างหลักสูตรในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

6. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นศูนย์บริการวิชาชีพในชุมชน เพื่อให้บริการฝึกทักษะอาชีพ การพัฒนาแรงงานในท้องถิ่น และชนบทได้เต็มกำลังความสามารถ

7. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษา และกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเป็นการประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด

8. สนับสนุนให้มีการกำหนด การทดสอบ และการควบคุมมาตรฐานวิชาชีพในสาขาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับการศึกษา ที่กรมอาชีวศึกษารับผิดชอบ

9. ขยายบทบาทความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ภาครัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และเอกชน อย่างเป็นระบบโดยให้มีกฎหมายรองรับ

10. ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ นิสัยในการทำงานและบุคลิกภาพ อันพึงประสงค์ในการดำรงชีวิตและการประกอบสัมมาอาชีพ โดยให้มีกฎหมายรองรับ

11. สนับสนุนการพัฒนาสุขภาพ สวัสดิภาพ และพละนาถมายของนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนการศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

12. เร่งรัดพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการบริหาร การตรวจรายงาน และติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน

13. สนับสนุนการวิเคราะห์ วิจัย การติดตามประเมินผล การมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาและการจัดจกรเรียนการสอน โดยเน้นหนักทางวิชาชีพและภาคปฏิบัติ ฝึกอบรมนักเรียน ให้สามารถประกอบอาชีพได้เมื่อเรียนสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2532 : 2)

โรงเรียนอาชีวศึกษาจัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ และจัดรูปแบบการศึกษาเป็นรูปแบบการศึกษาในระบบโรงเรียน ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2521 แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพใช้เวลาเรียน 3 ปี ประเภทวิชา ที่อนุญาตให้โรงเรียนเอกชนเปิดสอนได้ ดังนี้ ประเภทวิชาพาณิชยกรรม ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม ประเภทวิชาคหกรรม และประเภทวิชาเกษตรกรรม

2. ระดับอุดมศึกษา ใช้เวลาเรียน 2 ปี หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค รับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.ศ.5) หรือมัธยมปีที่ 6 (ม.6) หรือเทียบเท่าเข้าศึกษาต่อ วิชาที่อนุญาตให้โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเปิดสอน มีดังนี้ ประเภทวิชา บริหารธุรกิจ ประเภทวิชาเกษตรกรรม หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง รับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ปวช. เข้าศึกษาต่อ วิชาชีพที่อนุญาตให้โรงเรียนเอกชนเปิดสอนได้ มีดังนี้

ประเภทบริหารธุรกิจ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม และประเภท
วิชาเกษตรกรรม

การจะให้ผู้เรียนมีฝีมือเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน สุดใจ เหล่าสุนทร
(2505 : 60) เสนอว่าการเรียนวิชาชีพจะต้องมีเครื่องมือเครื่องจักรตลอดจนวัสดุฝึกหัด ยิ่งกว่านั้น
เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ต้องมีสภาพดี และเพียงพอกับจำนวนนักเรียนเพราะถ้าหากไม่เพียงพอ
จะทำให้เด็กขาดวินัยได้ ซึ่ง อัดด์ สัมมาประณีติ (2510 : 32 - 33) ได้ให้เกณฑ์การจัดโรงเรียน
อาชีวศึกษาให้มีคุณภาพไว้ดังนี้ ควรใช้การทดลองและปฏิบัติจริงให้มากที่สุด มีเป้าหมายและ
การปฏิบัติงานที่แน่นอน สอนคำนวณและวิทยาศาสตร์ ต้องเน้นการประยุกต์ วิชาสามัญควร
คัดเลือกอย่างดีและใช้วิธีสอนให้เหมาะสม กระบวนการสอนต้องประกอบด้วยหนังสือ
ตำรา โสตทัศนอุปกรณ์ และอุปกรณ์การศึกษาใหม่ ดังที่ ธนู แสงศักดิ์ (2510 : 18 - 24)
ให้ความคิดเห็นว่าการจัดอาชีวศึกษาที่ดีนั้นประกอบไปด้วยหลักการสำคัญ โครงการอาชีวศึกษา
ต้องวางไว้แน่นอน ต้องให้การอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนต้องเป็นไปตามความเป็นจริง
ต้องมีอาคารโรงงานและเครื่องมือเครื่องใช้เพียงพอต้องมีงบประมาณเพียงพอ ครูมีความสามารถ
ได้รับการส่งเสริมจากฝ่ายบริหาร ได้รับการสนับสนุนจากสังคม เน้นคุณภาพ ได้รับการส่งเสริม
จากกระทรวงศึกษาธิการ มีการส่งเสริมจัดหางานและมีการติดตามผล ซึ่ง บรรจง ชูสกุลชาติ
(2529 : 9) เสนอแนวคิดจัดการอาชีวศึกษาให้ครบวงจร ประกอบด้วยทักษะ ผลิตได้ จำหน่ายได้
จัดการได้ บริโภคได้ และบริการได้โดยส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์และร้านค้าของสถานศึกษา
และให้นักเรียนปฏิบัติงานจริงอย่างครบวงจร

การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ขยายการศึกษาประเภทอาชีวศึกษาออกไปอย่าง
กว้างขวาง ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศอยู่ที่การขยายตัว ทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม
การบริการและ เกษตรกรรมที่ทันสมัย ทำให้เทคโนโลยีต่างประเทศซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิต
โดยเฉพาะเครื่องจักร เครื่องมือ เทคนิควิทยาการใหม่ ๆ มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกัน
การกระจายรายได้สู่ประชากรที่ยากจนส่วนใหญ่มีขาดโอกาสทางการศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จ
เท่าที่ควร อันเป็นผลจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม การใช้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม
ความยากจนและการขาดความรู้ซึ่งอิทธิพลและปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดหลักสูตรอาชีวศึกษานั้น
ธีรวดี บุญยโสภณ (2528 : 43 - 48) ได้กล่าวว่า อิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงหรือ
ปรับปรุงหลักสูตร การเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาในประเทศไทย ดังนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่ความต้องการกำลังคนของโรงงาน
อุตสาหกรรม สภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศและภายนอกประเทศ ชุมชน สังคม การเมือง ศิษย์
เก่า และแหล่งเงินกู้จากต่างประเทศ ซึ่ง ธนู แสงศักดิ์ (2510 : 15-19) ให้ความเห็นว่านักเรียน
ที่สำเร็จอาชีวศึกษา มีปัญหาที่พอสรุปได้ดังนี้ ผู้สำเร็จ การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
มีอายุน้อยลง ไม่เหมาะกับตลาดแรงงานอุตสาหกรรม ทักษะไม่ตรงกับงานที่นายจ้างต้องการ

หากให้ตรงกับงานก็ไม่ทราบว่าจะให้ตรงกับงานของโรงงานธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทใด เพราะ
ว่าจากการฝึกจากโรงเรียนมักไม่ตรงกับโรงงานที่มีกิจกรรมเฉพาะของคนปริมาณนักเรียนที่
สำเร็จมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีมากนักเรียนมองเห็นโรงเรียนอาชีวศึกษาเป็นถนนร่วมสำหรับแยก
ไปสู่จุดหมายปลายทางต่างๆ ได้มากอย่าง ประเทศไทยเรามีการฝึกหัดอาชีพไว้กับระบบการ
ศึกษาสามัญ ซึ่งเป็นตัวเชื่อมหรือเครื่องล่อ ลดปัญหาฝีมือที่ต้องการ ชัดแย้งกับจุดมุ่งหมาย
ส่วนบุคคลของผู้เรียน

การบริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดทรัพยากรให้ได้ทั้งปริมาณและ
คุณภาพตามที่ต้องการเพื่อให้การจัดการและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญ ในการจัดกิจกรรมให้บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการ
ศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการใช้ทรัพยากรทางการบริหารให้เหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
ตามที่กำหนดไว้

2. สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

สืบเนื่องจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 81
กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
และเป็นเข็มทิศชี้แนะในการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างยั่งยืนจึงเกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่ง
ชาติ พุทธศักราช 2542 ขึ้น ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ได้มาจากการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลอย่างกว้างขวาง เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระ
ต่าง ๆ อันส่งผลกระทบที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาของชาติเป็นอย่างมาก พระราช
บัญญัติแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวดที่ 5 เรื่องการบริหารและการจัดการศึกษา ในส่วนที่
3 ได้กล่าวเรื่อง การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนไว้ดังต่อไปนี้

มาตรา 43 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการ
กำกับ ติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจาก และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์
การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

มาตรา 44 ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการ
บริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทน
องค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและ
กรรมการวาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 45 ให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดนโยบายและมาตราที่ชัดเจนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเอกชนในด้านการศึกษา

การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐ ของเขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน โดยให้รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตพื้นที่การศึกษา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

ให้สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปโดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษา เอกชน

มาตรา 46 รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็นประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 ได้กำหนดให้สถานศึกษาเอกชนต้องมีคณะกรรมการอำนวยการเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารโรงเรียน โดยบัญญัติไว้ในหมวด 3 การบริหารและการควบคุมโรงเรียน มาตรา 24 บัญญัติไว้ว่า “ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกระเบียบกำหนดให้โรงเรียน ลักษณะใด ประเภทใด หรือระดับใด ต้องมีคณะกรรมการอำนวยการเพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลการบริหารโรงเรียนได้”

มาตรา 25 บัญญัติไว้ว่า “ให้คณะกรรมการอำนวยการตามมาตรา 24 ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต หรือผู้แทนนิติบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงเรียนเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการหนึ่งคน และบุคคลอื่นซึ่งผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินแปดคน ในจำนวนไม่น้อยต้องเป็นผู้แทนของครูในโรงเรียนนั้นหนึ่งคนและผู้แทนของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนในโรงเรียนนั้นหนึ่งคนเป็นกรรมการ และให้ครูใหญ่เป็นกรรมการและเลขานุการ”

“กรรมการอำนวยการซึ่งผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งมีความประพฤติเรียบร้อย ไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี”

มาตรา 26 บัญญัติไว้ว่า “กรรมการอำนวยการซึ่งผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี กรรมการอำนวยการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้”

มาตรา 27 บัญญัติไว้ว่า “นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 26 กรรมการอำนวยการซึ่งผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้ง พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (6) ผู้รับใบอนุญาตให้ออกเนื่องจากมีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(7) พ้นจากการเป็นครู หรือการเป็นผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน สำหรับกรรมการอำนวยการซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นผู้แทนของครู หรือผู้แทนของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน

ในกรณีที่กรรมการอำนวยการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระให้ผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทน เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวันและให้กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทน”

มาตรา 28 บัญญัติไว้ว่า “ให้คณะกรรมการอำนวยการตามมาตรา 24 มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ควบคุมดูแลให้โรงเรียนปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น
- (2) พิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ของครู นักเรียน หรือผู้ปกครองของนักเรียน
- (3) เสนอความเห็นและให้คำแนะนำแก่ผู้รับใบอนุญาตเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของโรงเรียน”

มาตรา 29 “ คณะกรรมการของโรงเรียนต้องจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยหนึ่งครั้งในแต่ละภาคการศึกษา ”

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมคณาจารย์และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนานาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ รวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชน ตามที่กฎหมายบัญญัติและให้ความคุ้มครองการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้น จึงสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหาร

และจัดการการศึกษาอบรมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึง
ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแผนภูมิการบริหาร ดังต่อไปนี้

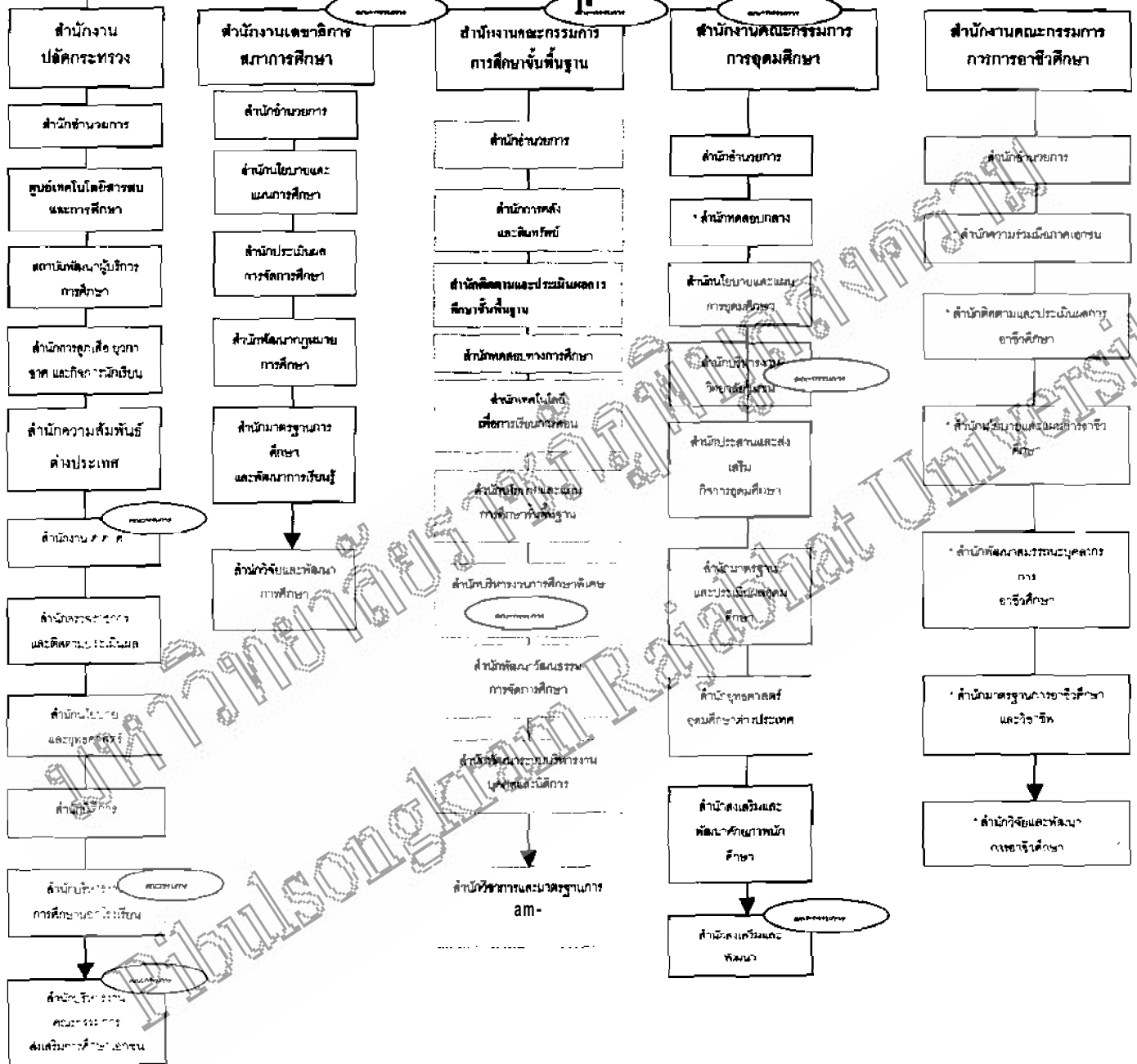
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

กระทรวงศึกษาธิการ

คณะกรรมการติดตามตรวจสอบ
และประเมินผล

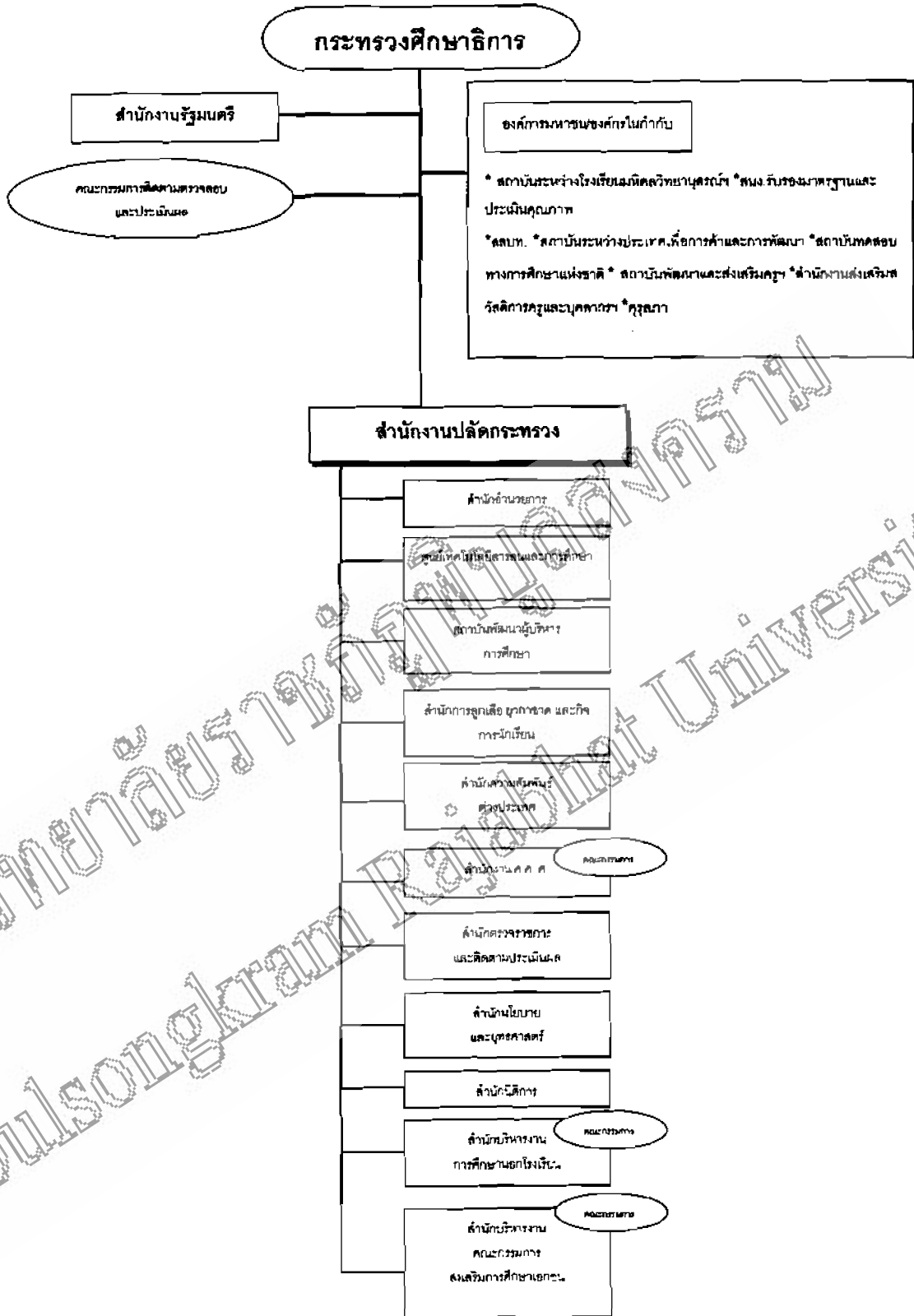
สำนักงานรัฐมนตรี

องค์กรมงานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินผลการศึกษา ศาสตร์และเทคโนโลยี สถานะระหว่างโรงเรียนและวิทยาลัยอาชีวศึกษา สถานะบัณฑิตศึกษาและส่งเสริม และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานส่งเสริมทางการศึกษาดังกล่าวในกำกับ : ครู ภาคนักเรียนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามหาวิทยาลัย / สถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ

แผนภูมิ 1 โครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการ

<http://www.mis.moe.go.th/moc/struc.htm>

แผนภูมิ 2 โครงสร้างสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

<http://www.mis.moe.go.th/moc/struc.htm>

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของพระราชบัญญัติการศึกษา ที่มีต่อการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน

1. การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

3.1 เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

3.2 ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3.3 การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

4. การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

4.1 มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

4.2 มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.3 มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

4.4 มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.5 ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

4.6 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

งานวิจัยเกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุรีย์ มุสิกะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาขั้นเรียนอนุบาลของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2540 ราคาของที่ดินมีราคาแพงไม่สามารถขยายพื้นที่โรงเรียนได้ พนักงานขับรถด้วยความระมัดระวัง ทำให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นในความปลอดภัยของนักเรียน การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาครูการเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนได้ช้ากว่ากำหนดทำให้การพัฒนาของโรงเรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายและโรงเรียนจัดบริการด้านโภชนาการแก่นักเรียน

สมบูรณ์ ธรรมลังกา (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคลากรโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดเชียงรายในด้านโครงสร้างการบริหารงานบุคลากร ได้จัดทำแผนภูมิโครงสร้างและนำเสนอหรือปิดประกาศไว้ปรากฏชัดเจน มีการวางแผนรอบอัตรากำลังไว้ล่วงหน้า กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม และได้จัดทำและจัดเก็บทะเบียนประวัติของบุคลากร ส่วนในด้านของการสรรหาบุคลากรได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน พิจารณาสรรหาจากบุคคลที่มีความสามารถตรงตามความต้องการ สำหรับด้านการพัฒนาบุคลากร ได้มีการอบรมระยะสั้นเป็นประจำทุกปี ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาบุคลากร ส่วนด้านการรักษารักษาบุคลากรได้จัดสวัสดิการให้เพียงพอกับความต้องการของบุคลากร ได้พิจารณาความดีความชอบในการเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่บุคลากรอย่างยุติธรรม และได้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน สำหรับด้านการให้พ้นจากงาน ได้ดำเนินการโดยแจ้งเหตุแห่งการพ้นจากงานให้ทราบล่วงหน้า และได้จัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้แก่บุคลากรที่พ้นจากงานอย่างเหมาะสม

อัจฉรา ศรีทรงผล (2538 : 150 – 151) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์การรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ปรากฏว่าโดยส่วนรวม ผู้บริหารส่วนมากปฏิบัติอยู่ในระดับดี 5 งานตามลำดับ คือ งานอาคารสถานที่ งานบุคลากร งานการเรียนการสอน งานกิจการนักเรียน และงานธุรการและการเงิน ส่วนงานความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติงานอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับปัญหาของการบริหารงานทั้ง 6 งาน ผลปรากฏว่า

1. ปัญหาที่พบในการบริหารงานการเรียนการสอน คือครูไม่เข้าใจวิธีการวิเคราะห์หลักสูตร ไม่เข้าใจการการจัดทำแผนการสอน การปฏิบัติงานไม่ตรงกับปฏิทินงานการเรียนการสอนครูสอนไม่ตรงตามแผนการสอน ครูขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการนิเทศ การสอน ช่อมเสริมนักเรียนที่เรียนอ่อน การพัฒนาครูให้มีความรู้และมีวิธีการสอนหลากหลาย ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดประเมินผลนักเรียนไปสอบเข้าโรงเรียนรัฐบาล และการจัดครูเข้าสอนไม่ตรงกับความถนัด

2. ปัญหาที่พบในการบริหารงานกิจการนักเรียน คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ในด้านการแนะแนว การบันทึกการแนะแนวยังไม่เป็นระบบ สถานที่สำหรับจัดการแนะแนวยังไม่เพียงพอ ครูจะเน้นการสอนไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมงบประมาณในการจัดทุนของโรงเรียนมีน้อย ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร บุคลากรขาดความรู้ในการประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนขาดการติดตามและตรวจสอบ บุคลากรขาดการเตรียมงาน และโรงเรียนมีเวลาจำกัดในการจัดกิจกรรม

3. ปัญหาที่พบในการบริหารงานบุคลากร คือ ขาดแคลนบุคลากรในบางสาขาวิชา บุคลากรขาดความรับผิดชอบ ระบบการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนยังไม่เหมาะสม บุคลากรปฏิบัติงานได้ไม่เต็มศักยภาพ วัสดุอุปกรณ์ในกองอำนาจความสะดวกในการทำงานมีน้อย การประเมินผลการปฏิบัติงานไม่เป็นระบบบุคลากรขาดการเพิ่มพูนความรู้ และขาดการประสานงานที่ดี ทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ

4. ปัญหาที่พบในการบริหารงาน ชุกรการ และการเงิน คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำทะเบียนพัสดุครุภัณฑ์ พัสดุไม่มีการซ่อมแซม ขาดการประสานงานในการจัดทำแผนบุคลากรต้องปฏิบัติหน้าที่หลายหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดระบบที่ดี บุคลากรยังขาดความมีระเบียบรอบคอบผู้บริหารไม่เข้าใจในเรื่องการทำงานงบประมาณ การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผน ขาดการควบคุมตรวจสอบที่ดี และการจัดหาระบบการเงินการบัญชียังไม่เป็นไปตามระบบสากล

5. ปัญหาที่พบในการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน คือ ขาดความร่วมมือจากชุมชน งบประมาณมีน้อย ขาดการวางแผนร่วมกับชุมชน ไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์ ไม่มีการติดต่อประสานงานและความเอาใจใส่อย่างแท้จริง

6. ปัญหาที่พบในการบริหารงานอาคารสถานที่ คือ งบประมาณที่ไม่เพียงพอ ขาดวัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียนมีจำนวนจำกัด สถานที่ไม่เอื้ออำนวย ขาดการประสานงานในหน่วยงานบุคลากรมีไม่เพียงพอ ครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่ยังไม่ให้ความร่วมมือ

ศิริวัฒน์ พหลทัฬห (2539:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์" เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับ

ประถมศึกษา ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการวิจัยที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียนเอกชนในระดับมากที่สุด และมากด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การเรียนการสอนตามที่กำหนด ด้านกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ การบริการรักษาพยาบาล การจัดน้ำดื่มที่ถูกสุขลักษณะ ด้านบุคลากร ได้แก่ การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งในการทำงาน ด้านธุรการและการเงิน ได้แก่ การจัดระบบการเงินและการบัญชีของโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ได้แก่ การจัดโครงการและกิจกรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ การจัดห้องน้ำห้องส้วมให้สะอาดและเพียงพอ

อรัญญา อุดมศรี (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา

1. สภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี

2. ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดนนทบุรี

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงานในระดับดี 6 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน การบริหารธุรการและการเงิน การบริหารงานอาคารสถานที่ และการบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน ปัญหาที่พบมากที่สุดได้แก่ ครูไม่สอนตามแผนการสอน ผู้บริหารไม่สามารถกำหนดตัวบุคลากรให้สอดคล้องกับงานต่างๆ ได้เหมาะสม ขาดการจัดโครงการให้บริการแนะแนวนักเรียน บุคลากรที่ทำหน้าที่ธุรการและการเงิน พัสตครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ งบประมาณที่ใช้ในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ และไม่ได้นำทรัพยากรจากชุมชนมาสนับสนุนการจัดการศึกษา

สมศักดิ์ ศรีภูสิตโต และคณะ(2541 : บทคัดย่อ)ได้ทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเรื่อง"สาเหตุการส่งเด็กเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนจังหวัดกำแพงเพชร" เพื่อศึกษาสาเหตุการส่งเด็กเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนจังหวัดกำแพงเพชร ตามทัศนะของผู้ปกครอง 4 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเอาใจใส่ของครูและความปลอดภัยของนักเรียน อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และรางวัลชื่อเสียงของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่าเหตุผลที่ผู้ปกครองนักเรียนส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา พิจารณาจากการดูแลเอาใจใส่ของครูและความปลอดภัยของนักเรียน กับการ ได้รับรางวัล และชื่อเสียงของโรงเรียนเป็นอันดับแรก

กรมสามัญศึกษา (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 700 คน ที่นิยับริหาร ครู - อาจารย์ ในการจัดการสอน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ดังนี้ 1) ความคิดเห็นต่อ ครู - อาจารย์ ครูยังใช้การสอนแบบเดิม ไม่พัฒนาการสอน ครูขาดการพัฒนาตัวเอง ไม่เพิ่มพูนความรู้ ครูขาดความรับผิดชอบต่อนักเรียนและสังคม ครูไม่ยึดตนให้กับราชการ ครูไม่พัฒนาตนเองให้ทันความเปลี่ยนแปลงทางสังคมปัจจุบัน 2) ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอน โรงเรียนขาดงบประมาณในงานวิจัยด้านบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้วิจัย ยังศึกษาไม่พบว่ามีผู้ทำการวิจัยในเรื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มีผลกระทบต่อการบริหารการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ดังนั้นผู้วิจัย ขอเสนองานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียง ดังนี้

เกศณี ตีมัน และคณะ(2543 : 127-132)ศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของครูอาจารย์ ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก 9 อำเภอ ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 85.44 และ 86.41 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในระดับ 5 คือมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด 2) ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ปรากฏว่า ระดับความรู้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.68 และ 87.64 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในระดับ 5 คือมีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด 3) การศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ของผู้บริหารสถานศึกษาและที่เปิดทำการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี สายสามัญในเขตจังหวัดพิษณุโลก ปรากฏว่า มีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาของประเทศไทยดังนี้ 3.1) ครูผู้สอนมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาของไทยในระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก 3.2) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาของไทยในระดับ 4 หมายถึง เหมาะสมมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovanni, 1973 : 191-207) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการทำงานของครู ในเขตการศึกษาของมอนโรแควนตี

มลรัฐนิวเจอร์ซีย์ โดยทำการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนทั้งในเมืองและชนบท จำนวน 3,382 คน มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และเพื่อการศึกษา เพศ ตำแหน่ง ประเภทของโรงเรียนมีผลต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกันหรือไม่ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ครูมีความต้องการพึงพอใจในการทำงานและไม่พึงพอใจในการทำงาน องค์ประกอบลักษณะของงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในกลุ่มที่ทำให้ครูไม่พึงพอใจในการทำงาน พบว่า องค์ประกอบสภาพของการทำงานสำคัญที่สุด ส่วนเพศ ตำแหน่ง และประเภทของโรงเรียน ไม่มีผลทำให้ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานแตกต่างกัน

จรุง ผาสวรรณ (Charoong Pasuwan, 1973 : 6251 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดัดแปลงทฤษฎีของเฮร์ซเบอร์กมาใช้กับครูอาชีวศึกษาในประเทศไทย จากผลการวิจัยพบว่า ครูอาชีวศึกษาที่ได้รับการศึกษาภายในประเทศและจากต่างประเทศ มีความพอใจในอาชีพไม่แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและไม่พอใจในการทำงานของครูอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของเฮร์ซเบอร์ก แต่รายละเอียดแตกต่างกันออกไป สำหรับอายุ สถานที่ปฏิบัติราชการ ระดับการศึกษา ไม่ส่งผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจต่ออาชีพแต่อย่างใด

ชมิทธ์ (Schmidt, 1975 : 7583 - A) ได้ใช้ทฤษฎีของเฮร์ซเบอร์กทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นงานระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยอีสต์อินเดียนส์ กลุ่มตัวอย่างเป็นการศึกษาโรงเรียน 75 แห่ง ครูใหญ่ 75 คน ศึกษานิเทศน์ 25 คน และผู้ช่วยครูใหญ่ 24 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบของปัจจัยกระตุ้น (Motivator Factor) ส่วนมากทำให้ผู้บริหารเกิดความพึงพอใจในการทำงาน นโยบายและการบริหารงาน

ควิทูกัส (Quitugus, 1975 : 1224-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบที่กระทบกระเทือนต่อความพึงพอใจในการทำงานของครูโรงเรียนรัฐบาลในเกราะกวม โดยสำรวจความคิดเห็นของครู 305 คน พบว่า ครูไม่พึงพอใจในสภาพการทำงาน ความมั่นคงในอาชีพ ความเป็นอยู่ในชุมชนอัตราการทำงาน เงินค่าตอบแทน สถานะของครู และความช่วยเหลือของรัฐ และความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูแปรเปลี่ยนไปตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน ตำแหน่งการงาน ระดับงานที่สอน และสภาพที่อยู่อาศัย

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

